

Одеський державний
університет внутрішніх
справ

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Центр українсько-
європейського наукового
співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**БЕЗПЕКОВИЙ СЕКТОР ДЕРЖАВИ:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА КРАЩІ
МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ**

5 грудня – 15 січня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК 351.862.4((477)+(100))(062.552)
Б40

Члени організаційного комітету:

Дмитро Швець – доктор юридичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, полковник поліції, ректор Одеського державного університету внутрішніх справ;

Максим Корнієнко – доктор юридичних наук, професор, полковник поліції, проректор Одеського державного університету внутрішніх справ;

Олег Шкута – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ;

Дмитро Афонін – кандидат юридичних наук, завідувач науково-дослідної лабораторії з проблемних питань кримінального аналізу Одеського державного університету внутрішніх справ;

Лілія Матвєєва – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та філософії права Одеського державного університету внутрішніх справ.

Б40 Безпековий сектор держави: вітчизняний досвід та кращі міжнародні практики : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 5 грудня – 15 січня 2023 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 152 с.

ISBN 978-617-554-102-9

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Безпековий сектор держави: вітчизняний досвід та кращі міжнародні практики» (5 грудня – 15 січня 2023 року).

УДК 351.862.4((477)+(100))(062.552)

© Національний університет «Одеська юридична академія», 2023

ISBN 978-617-554-102-9

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2023

ЗМІСТ

Цивільно-правова охорона особистої інформації в кіберпросторі як важливий складник безпекового сектору держави Аврамова О. Є.	7
Правове забезпечення інформаційної безпеки господарської діяльності Андрущенко Л. В.	10
Особливості викладання дисципліни «Державна безпека і правопорядок» для здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування Баштанник В. В., Гавриленко К. М.	13
Актуальні питання стратегічної взаємодії у сфері забезпечення безпеки державного кордону України Біньковський О. А.	16
Проблемні питання процесуально-правового механізму документування воєнних злочинів в Україні: реалії та перспективи Боброва Ю. Ю.	20
Окремі аспекти правової природи публічного договору Вакулович Е. В.	23
Кримінальна відповідальність за ухилення від призову на військову службу під час мобілізації Габлей Н. Г.	26
Правові аспекти в медичній сфері, їх роль для здобувачів вищої освіти у медичному закладі, огляд медичного права у пацієнтів онкологічного профілю Гагал О. В.	28
Питання інформаційної безпеки у сучасному суспільстві Громова О. В.	31
Аналіз стану ризиків та управління ними як складник ефективного функціонування вищого військового навчального закладу Давидова Т. О.	33
Історичні аспекти в оцінці змісту концептів загальної, державної та національної безпеки Дручек О. В.	37
Тенденцій розвитку законодавства про національну безпеку в умовах дії режиму воєнного стану Загуменна Ю. О.	40

Співпраця України та ЄС у сфері екологічної безпеки регіону Качурінер В. Л.	44
Захищена людина – захищена держава: проблеми профілактики та боротьби з насильством Кириченко Т. С.	46
Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації (теоретичний аспект) Коваль Ю. В., М'ясоєдова А. В.	50
Конституційний базис національної безпеки України Козлов К. І.	53
Управління безпекою підприємства в умовах війни Корчинська О. О.	56
Актуалізація процесу забезпечення кібербезпеки України в умовах воєнного стану Костенко В. О.	58
Особливості публічного управління захистом національних цінностей в зарубіжних країнах: досвід для України Ларін С. В.	62
Кризові ситуації у сфері безпеки державного кордону: поняття та класифікація Магась Г. А.	67
Багатоаспектність поняття «безпека» в міжнародних відносинах в новому міждисциплінарному науковому напрямі «Безпекознавство» Маруховський О. О.	71
Економічні процеси відбудови економіки держави після безславного закінчення російської агресії Михаліцька Н. Я., Яцик М. Р.	76
Питання безпеки Балто-Чорноморського регіону в стратегічних нормативно-правових актах України Моїсєєва Т. М.	79
Роль інноваційних методів у підготовці юристів у закладах вищої освіти Наливайко Л. Р., Чепік-Трегубенко О. С.	82
Сучасні загрози інформаційній безпеці України Ничитайло І. М.	85

Впровадження інституту викривачів як суб'єктів забезпечення безпеки господарської діяльності: правовий аспект Олефір В. І.	88
Міжнародний тероризм як загроза національній безпеці України Пасинчук К. М.	91
Актуальні проблеми підготовки майбутніх фахівців у сфері цивільного захисту Пасинчук О. В.	94
Військово-технічна допомога США Україні у постмайданний період (2014–2020) Пашков В. О.	97
Пріоритетні напрями розвитку соціальної політики в Україні Пашкуда Т. В.	102
Безпечне освітнє середовище у закладах повної загальної середньої освіти та національна безпека Поляруш С. І.	105
Підвищення дієвості професійної підготовки майбутніх фахівців пожежно-рятувальних підрозділів Сербин В. А., Брильова Г. В., Гненна О. А.	109
«Відмивання» доходів та фінансування тероризму як загрози національній безпеці: досвід протидії у ісламському світі Тихоненко І. В.	113
Антикризові політичні технології: значення для фахової підготовки сучасних політологів Третяк О. А.	117
Шляхи удосконалення демократичного цивільного контролю у прикордонній службі України Тушко К. Ю., Торічний В. О.	120
Впровадження ІІР моделі поліцейської діяльності у внутрішній безпековий сектор держави – з чого починати? Ханькевич А. М.	124
Проблеми збереження людського потенціалу України в умовах війни Цимбалюк В. І.	130
Професійно-педагогічна компетентність в умовах відкритої війни Черненко О. М.	132

Перспективи застосування цифрового форензіку як елементу забезпечення економічної безпеки	
Чеховська М. М.	135
Міжнародний статус біженців	
Шеховцова О. І.	139
Роль Організації Об'єднаних Націй у забезпеченні безпеки навколишнього середовища	
Шумський І. К.	141
Прагматичний кримінальний процес: основні ознаки та його види	
Юрчишин В. Д.	145

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДОКУМЕНТУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Боброва Ю. Ю.

*докторка юридичних наук,
доцентка кафедри міжнародного права
Ужгородський національний університет
м. Ужгород, Україна*

Станом на сьогодні положення чинного Кримінального процесуального кодексу України з питань алгоритму документування воєнних злочинів не відповідають стандартам фіксування злочинів, встановлених МКС, Римським статутом.

Разом з тим, КПК України Законом «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» [1] доповнено Розділом IX-2 «Особливості співробітництва з МКС», у якому відсутні норми, що регламентують порядок збирання доказів про воєнні злочини за стандартами МКС, а визначено виключно обсяг і порядок співробітництва, відносин з МКС, передачі матеріалів, видачі злочинців тощо.

Варто звернути увагу, що у примітці до цього Розділу зазначено, що його дія поширюється виключно на співробітництво з Міжнародним кримінальним судом, з метою поширення його юрисдикції на осіб (громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства), які на момент вчинення злочину, що підпадає під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, були підпорядковані та/або діяли, з метою здійснення збройної агресії проти України, та/або на підставі рішень (наказів, розпоряджень тощо) посадових осіб, військового командування, або органів державної влади рф або іншої країни, що здійснювала агресію, або сприяла її здійсненню проти України [1].

Ця норма, на нашу думку, є дискримінаційною, оскільки відповідно до положень Римського статуту та норм міжнародного права за вчинення воєнних злочинів підлягають відповідальності військово-службовці, інші посадові особи чи органи, які здійснювали агресію не тільки країни-агресора, але й країни, яка зазнала нападу. Тому, така ситуація може повернутися проти України, оскільки у разі виявлення ознак воєнного злочину з боку наших захисників та бездіяльності правоохоронних і судових органів держави, МКС змушений буде приймати рішення щодо їх юридичної відповідальності.

Маємо історичну аналогію з цього приводу: Міжнародний трибунал з Югославії судив представників військово-політичного керівництва Сербії та Хорватії, які вчиняли воєнні злочини, разом з тим, на думку сербського та хорватського керівництва, вони захищали незалежність своїх держав та з точки зору національного законодавства діяли в межах закону.

Маніпулювання міжнародним правом з метою дискредитації тих чи інших осіб вже застосовувалось РФ. Так, наприклад, Римський статут був ратифікований Грузією у 2003 році. Після воєнного конфлікту між РФ та Грузією у 2008 році, в результаті якого РФ фактично захопила грузинські території Абхазії та Південної Осетії, Міжнародний кримінальний суд перейшов до попереднього вивчення справи. З боку РФ надійшли заяви щодо вчинення військових злочинів представниками Грузії. При цьому, на початкових етапах розгляду справи судом, ініціатива була повністю на стороні агресора – рф.

Таким чином, на наше глибоке переконання, нашій державі потрібно визначитися, щодо повної ратифікації Римського статуту, так як окремі часткові кроки не сприятимуть верховенства права, правовій визначеності дії цих норм. За певних умов наші громадяни, іноземці, особи без громадянства, які захищали суверенітет та територіальну цілісність України стануть заручниками ситуації і рішення міжнародного трибуналу буде використане країною-агресором не на користь нашої держави. З огляду на викладене, саме сьогодні, до завершення війни з рф, повна ратифікація Україною Римського статуту видається недоцільною.

Ще одним проблемним питанням документування воєнних злочинів, вчинених рф чи іншою країною-агресором на території України є відсутність єдиного правоохоронного органу, який би цим займався їх розслідуванням.

Так, на сьогодні, документуванням воєнних злочинів в Україні займаються слідчі підрозділи Національної поліції, ДБР, а також в окремих випадках СБУ. Інколи слідчі дії виконуються процесуальними керівниками Офісу Генерального прокурора та підпорядкованих йому регіональних органів. Така ситуація не сприяє єдиній практиці документування воєнних злочинів, яка б відповідала стандартам Римського статуту. З метою уніфікації та покращення ситуації у цій сфері Офісом Генерального прокурора розроблена Пам'ятка «Щодо особливостей організації і проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури» [2]. Разом з тим, цей документ не вирішує суті проблеми, оскільки збір доказів повинен бути регламентований виключно кримінально-процесуальним законодавством та Римським статутом.

Важливим є й те, що більшість воєнних злочинів, вчинених на території України військовослужбовцями країни-агресора кваліфіковані національними правоохоронними органами та судами як злочини проти особи, майна тощо і лише окремі діяння цих осіб – за нормами Розділу XX КК України «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку», що зумовлене в першу чергу недостатньою правовою визначеністю, деталізацією складів воєнних злочинів. Змінити цю ситуацію мав Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» [3], спрямований на забезпечення повноти імплементації положень міжнародного кримінального і гуманітарного права щодо кримінально-правового переслідування за міжнародні злочини (геноциду, злочин агресії, злочини проти людяності та воєнні злочини), а також забезпечення виконання міжнародних зобов'язань щодо запобігання юридичній та фактичній безкарності за вчинення таких злочинів [4]. Ним передбачалися зміни до Розділу XX КК України, однак він досі не підписаний Президентом України та не набув чинності. Цей нормативно-правовий акт, спрямований на забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності за воєнні злочини, серед іншого передбачає колективну відповідальність за вчинення воєнних злочинів та відповідальність командирів за дії підлеглих, що є неприйнятним для нашого кримінального та кримінального процесуального кодексів.

Ото ж, зважаючи на те, що збройна агресія проти нашої країни триває, рф не визнає юрисдикції діючих міжнародних судових органів, правове вирішення питання документування воєнних злочинів в Україні є чи не найактуальнішою проблемою на сьогодні. Ураховуючи, що ключовим у притягненні до юридичної відповідальності є належні та допустимі докази, необхідні зміни до кримінального та процесуального законодавства з метою нормативного врегулювання вказаної проблеми.

Література:

1. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом : Закон України «» від 3 травня 2022 року № 2236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text> (дата звернення: 21.12.2022).

2. В Україні розробили пам'ятку щодо особливостей організації і проведення слідчих дій під час розслідування обстрілів. URL: <https://sud.ua/ru/news/ukraine/232808-rozrobili-pamyatku-schodo-osoblivostey-organizatsiyi-i-provedennya-slidchikh-diy-pid-chas-rozsliduvannya-obstriliv> (дата звернення: 21.12.2022).

3. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права від 27 грудня 2019 року № 2689. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67804 (дата звернення: 20.12.2022).

4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67804 (дата звернення: 20.12.2022).

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНОГО ДОГОВОРУ

Вакулович Е. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права та процесу факультету № 6

Харківський національний університет внутрішніх справ

м. Харків, Україна

Аналіз норм чинного Цивільного кодексу України дозволяє зробити висновок, що цивільно-правовий договір є не тільки правочином, але й засобом регулювання цивільних правовідносин. Насамперед це визначається частинами 1 та 2 статті 6 Цивільного кодексу України [1], де вказано що сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства, а також сторони мають право врегулювати у договорі, який передбачений актами цивільного законодавства, свої відносини, які не врегульовані цими актами. Отже, для учасників певного договірного правовідношення договір є джерелом права.

Договори можуть бути укладені як в усній так і в письмовій формі, а в разі укладення письмових видів договорів особа так чи інакше акцентує увагу на тому, що вона стала учасником особливих цивільних правовідносин і відтепер наділена специфічними правами та обов'язками. Більш того в письмовому договорі, як правило, чітко викладено умови та правила виконання таких зобов'язань, на відміну від усних договорів, під час укладення та в процесі виконання яких виникає низка нюансів і деталей, які до цього моменту не обговорювались. Зазначене зокрема стосується публічних договорів, як одного з найпоширеніших

способів задоволення особами власних потреб, наприклад у дозвіллі: відвідуючи той чи інший громадський заклад вона мимоволі стає одним із учасників публічного договору.

Одною із визначальних особливостей публічного договору є те, що один із його учасників – особа, яка здійснюючи підприємницьку діяльність повинна продати товар або надати послуги всім хто до неї звернеться.

Детальний аналіз статті 633 Цивільного кодексу України [1] дозволяє з'ясувати наступне: у такому договорі обов'язковою є участь суб'єкта, який здійснює комерційну господарську діяльність, тобто фізичної чи юридичної особи, що регулярно, на власний ризик продає товари чи надає послуги, використовуючи творчий підхід, а також демонструючи ініціативність у даному процесі; така діяльність вказаним суб'єктом провадиться з метою отримання для себе матеріальної вигоди у грошовому еквіваленті; іншою стороною договору може бути будь-яка фізична особа чи група осіб, до яких не висувається жодних вимог щодо їх юридичного, соціального чи політичного статусу, в даному випадку важливим є умова звернення такої особи до іншої сторони, яка продає товари чи надає послуги; умови такого виду договору повинні бути абсолютно однаковими для всіх осіб, виключення становлять лише пільгові покупці чи споживачі, причому такі пільги повинні бути передбачені в законодавстві; за загальним правилом забороняється надання переваги будь-якій особі під час укладення чи реалізації публічного договору, винятки становлять випадки прямо передбачені чинним законодавством; необґрунтована відмова суб'єкта, що займається підприємницькою діяльністю тягне за собою настання для нього юридичної відповідальності майнового характеру, тобто обов'язку відшкодувати збитки, які особа зазнала через відмову в укладенні даного договору; спеціальні умови укладення публічного договору встановлюються в актах цивільного законодавства, зокрема Конституцію України, Цивільним кодексом України, законами, актами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, іншими підзаконними нормативно-правовими актами.

Отже, публічний договір має місце в тих випадках, коли товари або послуги, що надаються внаслідок укладення такої угоди призначені для одночасного користування великої кількості осіб, без будь-якої персоніфікації останніх. В даному випадку передбачається, що підприємцю повинно бути все одно перед ким саме здійснювати договірне зобов'язання, а тому відмова у його виконанні за загальним правилом виключається.

Публічний договір справедливо можна вважати особливим видом цивільних договорів, оскільки в його змісті в повному обсязі не

знаходить відображення принцип свободи договору, який характерний для більшості договорів, також він також апіорі є засобом захисту учасника договору, що перебуває в уразливішому становищі. Прийнято вважати, що останній є покупцем певних товарів або споживачем послуг, що надаються.

Законодавчо закріплена дефініція поняття «публічний договір» за своїми зовнішніми рисами частково співпадає з дефініцією іншого виду договірної зобов'язання – договору приєднання, його умови встановлюються «однією із сторін у формулярах або інших стандартних формах, який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому» [1]. Договір приєднання приймається повністю, без будь-яких застережень, винятків і заперечень. При розбіжності хоча б за однією з умов угода визнається неукладеною [2, с. 323]. Інша сторона жодним чином не може впливати на визначені в договорі умови. Останнє є особливістю договору приєднання до яких зараховується те, що: 1. існує заздалегідь визначена форма договору з ustalеним змістом; 2. учасник договору може лише приєднатись до нього, тобто прийняти чи не прийняти їх. Неможливість однієї із сторін договору приєднання встановлювати чи змінювати умови договору виключає факт досягнення домовленості між сторонами, та за зовнішньою формою тяжіє до публічного договору, де учасники договору так само не впливають на зміст угоди, з огляду на ідентичність останніх.

Змістова подібність публічного договору та договору приєднання дозволяє визнавати публічний договір одночасно й договором приєднання. Схожість вказаних договорів проявляється також в тому, що ці обидва види цивільного договору передбачають певне обмеження дії принципу свободи договору, оскільки особа, що погоджується з умовами договору шляхом приєднання, фактично не виявляє власної волі щодо змісту договору. Це ж стосується й можливості змінювати та доповнювати умови договору.

Враховуючи вищевикладене, публічний договір можна охарактеризувати, з одного боку, як джерело права для суб'єктів договору, а з іншого боку – це договір, який передбачає певне обмеження свободи договору для осіб які приєднуються до умов публічного договору. Але слід мати на увазі, що вказане обмеження не має на меті дискримінацію одного з суб'єктів договору, а лише відображує особливість правової природи публічного договору.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 12.01.2023 р.)